

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatk vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Előfizetési felhívás

„KÖZÉRDEK“

IX. évfolyamára.

A közügynek kívánunk szolgálatot tenni lapunkkal. Vármegyénk, városaink és községeink érdekei, fejlődése iránti önzetlen buzgalom vezérelt minket eddig és vezet a jövőben is. Kérjük vármegyénk mélyen tisztelt közönségét s mindazokat, kiket viszonyaink és közügyeink érdekelnek, méltányolják törekvéseinket s támogassanak nehéz feladatunkban.

A „Közérdek“ előfizetési ára:

Egész évre — 4 forint
Fél évre — 2 „
Negyed évre — 1 „

A „Közérdek“ szerkesztősége és kiadója.

Miseriák.

Nem csekélység az a közegészségügyi állapot, mely most a szó szoros értelmében u r a l k o d i k. Ember és állat egyaránt járványos betegségek áldozata s habár — szerencsére — nemis veszedelmek a kór alakok, — meg van a rossz eredmény a szegénység növekedésében.

A ki két keze munkájával tartja feenn magát, vagy kereskedő, gazda, — sulyosan megérez 5—6 napi betegséget is, hát még ha vele együtt háza népét, családságát is munkaképtelenné teszi a járvány! A mindennapi ételmelet csak mindennapi, sokszor nehéz munkával lehet kiszerezni s minden akadály, mely ebben gátolja, növeli gondját, fejleszt aggodalmát s rést út anyagi helyzetén. Üresek a piacok, a kereskedések s bár rövid ideig tart az egyesnél az influenza, de mert egy község lakosságának egyszerre legalább egy ötöde, sőt néha negyedénél is több, rendre munkaképtelenné, vagy legalább is gyöngye munkássá válik, — a

végeredmény mégis csak veszteséget mutat. — Ilyenkor tünik fel közegészségügyi személyzetünk csekély száma s ilyenkor láthatjuk, hogy a kik vannak, mily nyomorúságos díjazásban részesülnek; különösen járási orvosainktól azt követelni, hogy 150 frt évi utazási átalányból 25—40 községet beutazzanak, a hányszor a járványos betegségek s a közegészségügyi rendőri feladatok követelik, — a neveltségességgel lenne határos, ha szomorú nem volna. Reformálni kell tehát, még pedig jól és gyorsan az egészségügyi adminisztráciát. Most ehhez gondoljuk a szarvas marhák közt uralgó kórt. A fuvaros, a gazda ember nem használhatja marhát, nem szállíthat gabonát, fát, nem járhat el marha vásárookra, még ha egészséges is marhája s így könnyen érthetjük a sürű panaszt, mely a gazdák s főleg a városi fogyasztók között a kemény tél folytán egyaránt felhangzik. — A közgazgatási bizottság nem lát más módot s mi is helyeseljük a nagyobb baj elkerülése végett, mint azt, hogy az áll b jategészségügyi óvintézkedések esetenként való sz guru megtartása mellett, az egész vármegye területén a közlekedés szabadá tétesse, — A szarvasmarháknak más vármegyébe való kivitelének tilalma pedig fenntartassék. Kényszer helyzet biz ez, — de ha nagyobb bajt el akarunk kerülni, — meg kell tenni, mert már több községben, a hol marhatenyésztésből él a nép, — a forgalom szoros megakadályozása miatt, türhelenné vált a helyzet. Teljes a reményünk, hogy a kellő intézkedés sürgősen meg fog történni.

Andrássi István apát és kanonok.

1802—1890.
Ki az erdélyi r. cath. egyházmegye székhelyén Gyulafehérvárt a székesegyházban részvett valamely nagyobb istenitiszteletben, a gyönyörű faragású kanonok-székek egyikében egy szép, nemes arcu, hófehérhajú aggot láthatott imába merülve. Andrássi István, a legidősebb kanonok, áldott jó lelkű, nemes férfiú volt ez, kit f. hó 5-én, hosszú, áldásos élet után szőlített magához az Ur. Elettérjárt a „Gyulafehérvár“ után következőkben közöljük:

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására (1849. január 8.) Szilágyi Farkastól.

A nagyenyedi ref. egyház hívei még ezideig, minden év január 8-án ünnepélyes isteni tisztelettel adóznak ama nagy katasztrófa emlékének, mely Nagyenyedet, ezen erdélyrészi virágzó kis magyar várost, 1849. január 8-án és 9-én romjai alá temette volt.

E folyó évi január 8-án is a gyászos esemény évfordulóján, megjelent pár száz ember várbeli ref. templomunkban és rebegett buzgó imát a kegyelem Istenéhez, ki nek irgalma nem engedte egyedül, hogy ama vesztérhes napokon mindnyájan elpusztuljunk, miként az az éj csendes óráiban orozva ránk tört ellenségeink ezerei bűnös lélekkel tervezték vala.

Néhány év óta azonban január 8-ának reggelén, a várbeli ref. templomban tartatni szokott alkalmi isteni tiszteleten feltűnően kissébb számban jelentek meg a hívek, mint a katasztrófát közvetlenül követő évek évforduló napjainak reggelein.

Jele ez annak, hogy ama nemzedék, mely azon nagy romlás irtózatosszenvedéseit, Isten különös kegyelméből túl élte volt, ma már nagyon meg van ritkulva; a későbbben támadott pedig szivesebben marad meleg szobáiban, minthogy a fűtetlen, jéghideg templomban megjelenjék s pár negyed órát, vallásos kegyelettel, ama szomorú idők fájdalmas emlékeinek szenteljen.

Emlékezem, hogy az ötvenes évek január 8-ának reggelein, aligha volt Enyeden lakó magyar ember, bár melyik vallás felekezethez tartozott is, ki — ha csak mozogni birt, a reformátusok nagy harangjának isteni

tiszteletre hívó szavára ne sietett volna a várbeli nagy templomba, az abban tartatni szokott alkalmi isteni tiszteletben részt venni.

Emlékezem ilyen évforduló napon tartott, olyan isteni tiszteletre, melyen annyian vettek részt, hogy még a portikusokba is jutott ember, mert a templom hajói nem bírták a hívők ezereit keblükbe fogadni. Az ülépadok recsegett ropogtak a rajtok gyűrődással helyet foglaltak túl nagy számának terbe alatt.

Már évek óta nincs ez így.

Az ember könnyen feled.

A megváltozott viszonyok gondolkodásunkat, érzületünket is meg szokták változtatni.

Erről azonban legyen elég ez alkalommal ennyit megjegyeznem.

Ezt is csak azért tettem, mert e folyó évi január 8-án megtartott alkalmi isteni tisztelet felébresztett lelkem világában az Enyeden 1849. január 8. 9-én történekből némely dolgokat, melyek részben szemem előtt mentek véghez, melyekben magam is részt vettem.

Emlékezetnek okáért ezek közül e helyen elmondok egyet és más, hadd legyen fogalmuk az azon időkben Enyeden történekről azoknak, kik szerencsésjókra ama — valóban irtózatosszenvedésekben szenvedőleg részt nem vettek.

Mihelyt az erdélyi haza részben lakó oláhok lázadási mozgalmá Alsófehérmegyében is, a magyar honpolgárookra nézve fenyegetőbb jellegűt öltött, Nagyenyed megtelt menekülő százival, kik a közelebb fekvő vidékekről siettek Enyedre azon reményben, hogy itt életük véde lesz.

Szülőim is ezokon húzódtak e kisvárosba Cseke-lakáról 1848. október havának első felében, magokkal hozván engemet is, mint életem 9-ik évben járó gyermeket.

Néhai Farczádi Sándor Elek akkor ügyvéd és

Andrássi István 1802. nov. 25 az udvarhelymegyei I. övén született. Tanulmányait az udvarhelyi r. kath. főgimnáziumban és a fehérvári papnöveldeben végezte. 1827. szept. 10-én négyesy báró Szepesi Ignác akkori erdélyi püspök pappá szentelte. Kezdetben marosvásárhelyi segédlelkész volt, honnan 1828-ban a bécsi fensőbb papnöveldebe küldetett. 1829-ben vele ismét, mint marosvásárhelyi segédlelkész és gimn. tanárral találkoztunk. 1832-ben már mint a helybeli papnövelde aligazgatója, tanulmányi felügyelője és tanára szerepel, melyet csekély egy évi megszakítással (1833-ban) 1848-ig töltött be. Ezen időszak alatt 1836-ban nevezetett ki szentszék ülnökévé és 1840-ben a „Batthyánum“ nevű egyházmegyei könyvtár gondnokává és az egyházmegyei számvéviszék tagjává. 1848. és 1849-ben Budán és Bécsben a csillagászatot tanulmányozta honnan vissza térvén most már mint a Batthyáni intézet igazgatója újra elfoglalta a papnöveldeben tanári székét. 1851-ben előbbi állásai mellett még csillagászkanonokká nevezetett ki. 1853-ban az iskolás, 1854-ben a mester, 1860-ban az örkanonoki székre léptették elő. 1861-ben tanári állásáról lemondott s 1864-ben az egyházmegyei névtárak előbbi állásain kívül mint éneklő kanonokot s az egyházmegyei alapok gondnokát tüntetik fel. 1866-ban a gyermónostori cz. apátságot nyerte meg s a hetvenes évek második felében olvasó kanonokká léptették elő.

E címeket egész haláláig viselte. A nagyprépostsággal kétszer is kinálták meg az intező körök, de arra hajlandóságot soha sem mutatott. Szerény, mérsékelt életet élt s minden erejét kötelességeinek teljesítésére s emberbaráti érzelmeinek ápolására és tanúsítására fordította.

Innen van, hogy habár a szegényekre hetenkint nagyobb összeget fordított, habár a jótékony czélokra szolgáló gyűjtemények alkalmával mindig jelentékenyebb összeget adott s habár a városokban keletkezett társulatokból soha ki nem vonta magát: mégis jelentékeny azon összeg, mit alapítványokra fordíthatott.

Igy Lövete egyházközségének templomi és iskolai czélokra 4800 frtot, a papnöveldeket segélyezői és más alapjára 3300 frtot, az aggpapok s az itteni apáca zárda kórházának alapjaira 600 frtot, az udvarhelyszéki templomok szükségleteinek fedezéséi alapjául 2000 forintot,

Sándor József akkor n.-enyedi ref. pap fogadtak magukhoz, mint anyai ágon igen közeli rokonaink.

Akkor még életben levő egyetlen testvérem Karolina állandóan Enyeden lakott. Sándor Józsefnek vették magukhoz örökbe, minthogy nekik saját gyermekük nem volt.

Az életbiztonság már akkor annyira bomló volt Alsófehérmegyében, hogy pl. mi Nagy Lak községe határán, az életünk ellen tört néhány lánccsal felgyverkezett kodorgó oláh körmei közül csak az által menekültünk, hogy atyám jó négy lovat sebes vágatásba indította.

Enyeden, a helyt lakó polgárok és a közeli vidékekről ide menekültek élete akkor még elége védve volt, mert jelentékeny magyar fegyveres erő örködött a város biztonsága felett, de azért az enyedieken is magas foku rémület veit erőt, mert a várost minden felőlől ellenünk fegyvert ragadt oláhok vették körül nagy tömegekben. Ezek néha annyira közeledtek a városhoz, hogy éjjeli tábor tüzeik világát a város emelkedettebb pontjairól látni lehetett. A rémület november 8-án korán reggel a tetőpontra emelkedett azon, a városban villámgyorsasággal elterjedett hír folytán, hogy az Enyeden állomásozott fegyveres erő parancsot vett, miként a várost azonnal hagyja oda és vonuljon egyelőre Tordára.

Ilyen rendelet az erdélyi magyar főhadparancsnokságtól valóban érkezett s a nem nagy számú rendes katonaság és a nemzetőrcsapat még az nap déltájt, erős dobpergésnek között Enyedről Torda felé utnak indult.

Követte emez elvonulócsapatokat Enyedről a ki csak mozoghatott, öreg férfiak, nők, gyermekek ki gyalog, ki szekeren, körülbelől pár ezer ember, hurcolván magukkal hirtelen összeszedett értékesebb ingóságai egy részét. Az elvonuló fegyveres csapatokat kísérek között volt látható az akkori erdélyi ref. püspöknek Antal Jánosnak tisztos ősz alakja. Ezek között voltak a ref. és kath. papok, a Bethlen-főiskola professorai, Alsófehérmegye tisztikara személy-

a székesegyház alapjához és votivalis misére 1200 frtot, az egyházmegye részére évenként szerkesztendő vezérkönyv alapjául 1000 frtot, a városi kórház építésére 200 frtot és az általa lakott képtalan ház fenntartási alapjára 200 frt. Ezek azok az alapok, melyeket az általa letettek-ből hirtelenében előszámolni tudunk s csak ezeknek az összege is már 13300 frtra rug. Hagyatéka szintén jelentékeny lesz s végrendeletében annak felét az apácák szegházának hagyta s felét az erdélyi püspök szabad rendelkezésére bízta.

A boldogult maga vezérszeretettel sehol sem szeretett játszani s főleg a város közügyeiben való nyilvános részvételre nem volt bírható, de a helyi, ugy társadalmi mint irodalmi és tudományos mozgalmakat hathatósan támogatta. Így, hogy többet ne említsünk az erdélyi rom. kath. irodalmi társulatnak többször jelentékeny összegeket juttatott s ennek czége alatt írta meg: „Néhány szó egy fiatal barátomhoz“ című művét s azt saját költségén 1000 példányban kinyomatván az egész társulatnak adományozta s aztán, hogy ismerőseinek tisztelet példányt küldhessen, attól újlag a bolti áron megvásárolta. Ez neki ugy 6-7 száz forintba kerülhetett. Még fiatalabb éveiben írta meg a „Keresztény tudomány“ című s akkor feltűnést keltett népszerű munkáját.

Emberbaráti érzelmeit eléggé jellemzi az, hogy nem tudott addig nyugodni, míg ismerősei között a torzsalkodókat ki nem békítette. Felkereste őket külön-külön, szívükre beszélt, argumentált s addig fáradozott, míg felei békejebbet nyújtottak egymásnak. És nem hisszük, hogy akadna ember, kit ő mint haragosát hagyott volna hátra.

Temetése folyó hó 7-én délután történt meg nagy részvét mellett. A halottat háznál a püspök ur ő nmiga, — a temetőben pedig Barts Ferencz nagyprépost végezte a gyász szertartást nagy számu papság s a papnövédekkel dalárdájának segédkezése mellett.

Nyugodjék békében.

A Spree partjáról.

1889. december 29.

Szinte nem tudom hol kezdjem. Ott-e, hogy Bruknál már elhangzott a végzetes fertig és mi robogtunk vala Bécsnek büszke vára felé, mely nyögte annak idején Mátyásnak bus hadát? Vagy a Moldva hídján állapodtam meg, a hol a szentséges Nepomukat megfüröszték vala, mert nem akarta megmondani, hogy mit sugott a királyné Avagy a Labosztól Drezdáig látott feleséges vidéket karmoljam ide le; regét mondják-e, mely Schweckenstein várának rég eltűnt lovagjairól beszél, vagy mondjam el, hogy az a kedves cseh condaktor Erlaubnisot adott, azaz hogy felconducált a fékbódába, hogy annál jobban láthassam a regényes vidéket. Avagy, hogy Bodenbachnál találtam egy Burkus finansot, ki a képemből kihuzta, hogy magyar vagyok és nagy bámulatomra magyarul szólított meg, de sőt oly udvarias volt, hogy a pakkomat sem bontotta fel és mindezt csak annak köszönhetém, hogy én magyar vagyok, a másik eshetőség szerint pedig annak, hogy ő tudott magyarul. Avagy in medias res ruens, egyenesen a berlini Anhalter Bahnhofnál vegyem

zetének egy része, a városi tanács tagjai ügyvédek, kereskedők, jobb módu iparosok családjukkal stb.

Levert elcsüggedett emberek mindannyian. A panasznak vége hossza nem volt.

Egyik honn maradt rokonát, másik odahagyott meleg hajlékát, fáradsággal összegyűjtögetett vagyonát, mindannyian az elhagyott szerencsétlen várost siratták, melyre szomorú sejtelmök szerint a legborzasztóbb jövő várakozik. Szülőimmal, enyedi rokonaimmal együtt én is a menekülők között voltam.

November 9-én keső este érkezünk a Tordáról is elvonuló magyar csapatokkal Kolozsvárra, hol legnagyobb részben a ref. főiskola épületében lettünk elszállásolva, a Belső Farkas-Utcában, gynróva, egymás hátán.

A rémület első rohamának megszűnte után s az Enyedről vett azon értesítésekre, hogy ott némileg rendezett viszonyok állottak be, mennyiben a város biztonsága felett a Bethlen-főtanoda épületeibe beszállásolt néhány császári rendes katona örködik s ez okon a polgárság legyilkoltatásától nem igen lehet méltán tartani, a menekültek közül Tordáról, Kolozsvárról sokan még november havában visszatértek Enyedre, odahagyott s részben már kirabolott tűzhelyeik mellé. A vissza szállingózás december havában is tartott. A legkorábban visszatérők között voltak a papok, köztük Sandor József nejjével s általuk nevelt kis leány testvérem.

Atyám u mozgositott enyedi és alsófehérmegyei nemzetőr csapattal a november 24, 25-én Kolozsvárról Nagyvárad irányába kivonult magyar hadsereghez csatlakozva távozott tőlünk.

December 20 körül szegény néhai nagy anyám özvegy id. Sándor Elekén a honvagy anyira erőtt vett, hogy teljességgel nem tudott tovább Kolozsvárt maradni. A közeleg karácsoni ünnepeket okvetlenül Enyeden akarta tölteni.

Az öreg Antal püspök, ki az enyedről menekülteket

fel az események fonalát, a hol felülve az ötezer hatszáz hetvenes számú Droschkére elrobogtam a Krautz-Strasse Nro. 3-ig és „lakozom az Urban idegen földön ama szobában, mely örökségül adatott vala a nagyenyedi magyar fiúknak már 5 év óta. Lőrincz komával ugyanazon igéretnek örökösével.“

Valószínűleg csakugyan itt lesz a legalkalmasabb kezdeni a dolgot; már tudnillik, nem itt a hol én épen lakom, hanem valahol egy kicsikét nevezetesebb helyen. Volna itt szépen nevezetesség, miről beszélni. Szegény Károly bácsi, ha egyszer rá adná magát, hogy ide jöjjön, mekkorát nevetne, ha meglátná a IV. Frigyes Vilmos bevételi és kiadási naplóját meg a zsebkendőjét a Hohenzollern Muzeumban. Kíváncsi rá ugy-e Károly bácsi, hogy milyen lehet? (Igen ám, ha olvassa ezt az újságot; de magáról azt írja a Vassische Zeitung, hogy csak sátoros ünnepen olvas újságot.) Na jó hát én elmondom itt, hogy milyen Képzelsen el. (már nem csak Károly bácsi, hanem a tisztelt olvasó is) egy három szilvafás nemesi zsebkendőt, mely körülbelül egy méter hosszú és széles, aztán a színe kék, fehér pettyekkel tarkázva. Hogy a bevételi és kiadási napló milyen, azt majd ha hazamegyek elmondom:

Most csak annyit engedek magamnak következtetni, hogy ő császársága nagyon szerethette a kifit.

Erre tudom rámondják az enyedik, „a azért ugyan nem kellett volna Berlinbe menni, hogy egy ilyen zsebkendőt lásson“. De nem úgy van ám! Láttam én itt már egyebet is, de sőt hallottam is, még pedig olyan dolgot, a mit nemcsak Enyeden, de még talán Balázsfalván sem lehet hallani. Mogmondom hogy mit.

A napokban ugy véletlenül bebukkantam egy jogkari professornak Trajtske urnak az előadására s a ki szóról-szóra ezt mondotta: „Unter Metternich ging alles sehr gut in Urgan; jetzt aber diese Barbaren, diese Pustasöhne zwingen die armen Deutsen die ungarische Sprache die die Zunge zerbricht zu lernen.“

Ugye kérem alásan hogy kedves emberünk nekünk ez a bizonyos Trajtske ur! De még is kapta a magáét, mert a magyarok istene olyan influenzát küldött az ő süket (igenis kérem ez az ur tökéletesen süket s most már csak azt nem tudom, hogy miképen vizsgáltat és colloqualtat; ennek tán még én is tudnék jelesen colloqualni) fejére, hogy vasárnap nem tudott előadást tartani, most már nyughatnak a magyarok békében.

Az öreg Moltke uraságot is volt szerencsém egyszer látni. Bizony a vésterhes csaták terveinek nyomai már nagyon látszanak az öregben. Minden egyes homlokkráncz egy-egy csatáról beszélhetne érdekes dolgokat. Nagyon rászolgált már az öreg a penzióra, de azért még most is dalias alak.

Nagy Frigyes is látom minden nap, de csak bronzból. Ő még mindig lovagol, de még mindig ott van a hol a mádi zsidó. Hátat fordít a Lindéknak s kocketiroz az Universitäs fedelén henczegő Pallas Athenával. De a diva szivesebben nézi az udvaron sétálgató

egy-egy jó ismerte, a kollégium épületében elszállásolva levőket naponként meglátogatta, atyailag vigasztalta a szükségben levőket segélyezte, így szólott karácsony szombatján az én elutazásra készen állott nagy anyámhoz. Ne menjen haza Enyedre leányom ha már itt van. Bár mit irjanak is onnan, az a város veszélyben forog. Várja be itt kedves fiát Sándor Eleket, vejét Szilágyi Károlyt, mert ők Bem hadseregével holnap, holnapután biztosan Kolozsvárra érkeznek. Ne tegye ki a bizonyos veszedelemnek magát, leányait, unokáit.“

Az öreg püspöknek atyai figyelemzetése sem használt semmit. Nagy anyám jöni akart. Es jöttünk.

Családunk tagjai közül csak egy férfi volt velünk Kolozsvárt néhai Zsigmond Laci, anyám legifjabb testvérenek férje. Ő kerestett szekerest, ki minket Enyedre szállítson. Decz. 24-én reggel fogadott is fel egyet, de az délfele a felpénzt vissza hozta eme szavak kíséretében: „ha 500 frtot adnának sem megyek most Enyedre“. Zs. L. azonnal más szekerest után nézett. Szerencsétlenségünkre kapott is és mi ötön t. i. nagy anyám, anyám, félőves csecsemőjével, meg én, Zsigmond Kolozvárt maradt. Karácsony szombatján este felé, 23-24 (Cels) fok hidegben, egy részeg goromba Kolozsvári szekeressel, a Ceuca vidéken december 18. és 19 én Bem hadserege által szétvert felkelő oláhok Enyed vidékére szállingózó fegyveres csoportjai között, utnak indulunk Enyed felé.

Valóban Isten kísértése volt.

Most 41 esztendő multával is irtózással gondolok ama karácsony éjjeli utazásomra. Korom setétben, melyet csak a hó világa ritkított némileg fegyveres, kurjongató oláhok között utaztunk egész éjjel.

Ezek párszor megállították szekerünket s utlevelet kértek. Valami utlevél félnék lehetett, mert nagy anyám mindannyiszor mutatott nekik egy irást. Ők ezt jöllehet még ha tudtak volna is olvasni a setétben nem ismerhették meg, jóba vették s így szölot-

ujonez juristákat. Scharnhorst és Bülow generalisok is még csak őrzik a porosz várdát. A jó III. Frigyes Vilmos is még csak gestálgat; a királyi kastélyba szeretne lovagolni, de tudja isten hiába próbálgatja, mert évtizedek óta még mindig ott van, a hova az öreg Vilmos állította volt. Csak az nem tér a fejembe, hogy ez a jó III. Frigyes Vilmos mért fordít háta annak a szép muzeumnak, miért akar ő épen a királyi palotába s nem a muzeumba menni. Talán ott jobban érezhetné magát. De IV. Frigyes Vilmos is ugyan csak fékezi, a meklemburgit az új muzeum előre szögellő lépcsőzetén. A napokban nagyon megöszült volt. Furesák is ezek a németek. Hát már nem tudtak neki egy kalapot csináltatni, hogy kopasz feje óvva legyen a természet mostohaságai ellen. Ugy látszik fokozatosan haladtak a fejlődésfelé, mert az öreg Nagy Frigyesnek három végű kalapot csináltattak, III. Frigyes Vilmosnak csak két végűt, IV. Frigyes Vilmost kalap nélkül ültették lóra: megérem, hogy az öreg Vilmost, kinek most akarnak szobrot csinálni, a fokozatosság kedvéért már fej nélkül állítják fel. Ez is megeshetik a hogy megtörtént, a Spree egyik ágára újonnan épített márványhíddal, hogy mikor a művészien elkészített hid két végén álló négy oszlopra helyezett lámpásokat meggyújtották, csak akkor vették észre, hogy ezek a monumentális lámpások bizony nem a hidat, hanem a Spreet világítják. Elfelejték volt, hogy a hídfőoszlopoknak árnyékuk is is van. Tegnap olvastam a Kreuz-Zeitung-ből, hogy a jó IV. Frigyes Vilmos nevenapjára parokát fog kapni, hogy kopasz fejét az idő mostohaságai ne ériék oly kegyetlenül: féltik az influenza-tól.

Rut betegség is az influenza s különös dolog, hogy a Gambrinus nemzedékét nagyon szereti. A napokban olvasám egyik erdélyi lapból hogy Segesváron is meglátogatta a szász atyafakat, de a magyar elemet még nem bántja. Hát hiszen legyen is már valami olyan baj is, a mi prihilegiumot ad a magyar elemnek, mert influenza nélkül is szenved és szenvedett eleget

Itt járt Zichy a félkezi zongoravirtuoz és játszott a német vereskereszt egylet javára.

Meg is dolgozták a német lapok amugy Isten igazában.

Még azt is mondták róla, hogy falsul játszik.

Pedig azt már nem hiszem! De miután beszébelte a vereskereszt a pénzt, elküldte a feketesast, hogy hozzon a jó grófra egy feketekereszt mónétát. Halátlanság biz ez, de megesezt.

Olvastam a „Közérdek“ legközelebbi számában, hogy a nagyenyedi diákok január 18-án deákbaloznak.

Csak rajta! A melyik reményli, édes kollégák, hogy jövőre ide kerül erre az átkozott német levesre, jól táncolja ki magát; itt tudom a Gemüß-től nem lesz kedve bálazni.

Nem is csudálkozom rajta már, hogy ezek a német Studentek nem olyan vig kedélyűek, mint a milyenek mi voltunk diák korunkban, hiszen a Schmonkol és a patzenhofer Bier nem ad semmi virtust, Ők hiznak ugyan ezektől, de én csak ugy megyek össze mint a tót orgona. De csak testileg, mert szellemi táplálékrol naponta gon-

tak hozzánk: „binye va putyecz ducse“ (jól van mehetek.) Nem bántottak.

Még csak ki sem raboltak. Mintha tudták volna, hogy ez a fáradság ugy sem fizeti ki magát, mert nálunk ugyan valami sok elvevni valót nem kaptak volna.

Tordán szekeresünk le itta magát amugy Isten igazában s Enyedig mind az Istenünket és keresztben megfeszített Krisztusunkat szidta, hogy miért tudott ő olyan koldus néppel milyen mi vagyunk ilyen időben néhány rongyos forintunkért utra indulni.

Decz. 25-én karácsony reggelén érkezünk Enyedre, félig megfagyva.

Mikor S. Józsefnek, mert hát náluk szálltunk meg, meg láttak, elvultak ámulva s szegény néhai nagy bátyám S. J. könyveze mondotta, hogy annál megmondatlanabb dolgot alig vihettünk volna véghez, mint azt, hogy ilyen időben, ilyen viszonyok között Enyedre jöttünk, hol az ember élete még egy óráig sincs biztonságban.

A melyik nap mi Enyedre érkezünk ugyan az napon vonult be Bem győzelmes seregével Kolozsvárra. Ezen sereggel érkeztek meg ugyan oda Sándor Elek és atyám is, kik igen természetesen Zsigmondon egy mák szemnyi becsületet nem hagytak azért hogy minket ilyen időben és viszonyok között Enyedre haza bocsátott.

Milyen nyomott szokott lenni a légkör midőn a természetben vihar készül. olyan nyomott hangulat uralkodott azon napokon Enyeden. Bem csucsei győzelméről itt még semmi bizonyost nem tudtak, de a császári rendes és a rendetlen olácsapatok jövéséről menéséről, az Enyeden állomásozó császári csekély számu katonaság tisztikarának elejtett szavaikból, suttogásaikból lehetett sejteni, hogy valami történt mi nekik nem tetszik és itt is valami szomorú meglepetés van készülöben.

(Folytatása következik.)

doskodik Pfeil Lommás, nő az urak találna De tapasztalju tudományok e mégsem tudn csaink, kiknel tersége. Csak az egész theol urak találna Mi azért még adott kalapács

Miklósi ként teszi meg nyü, csinos, erős eszmet v tud kibuzni — hangzottak el szinü cipős le megbámulni a drámai részét kérd mind et várdni kellett a lenni atlan a ősz hajú és ostrom alá ve vén az időves volt, mert a a derék csak influenzára, u csakhogy még végre kibontl francia vigjá anyósokról sz tak eszeledn kellett volna K o v á c s e g teljes elismeré a nézőtérén a s mert oldaú számosabb le hasonlítani Bo val, ki jigen K a r o l a — végig szekiroz mint Bourgan Turbuillon nag szerepét kielég őszintén megv az ily kaliberű mulja felül, va mint a „Vas között nem is eieitől végig ordításig me publikummal rakásra ölik m ugy 10 óra fe Kovács és R szépen játszott a zord és köd hirhedeit írja ember el jut adását néhány elolvastam a len vagyok az — Ibsen saját Meg kell adn hatásosan van küzdelem, hog nem tudó férj birt, ne árulja vannak írva. d érző nő. őt for Ibsen ideái ért tetszést szült. sokra válalko megfélemlni nag ismerésüket. juk ez alkalom játszó szerepe a tagok min jellemet. s kár melyek legalál

A „Képe képes heti lap n kitarással nemz lobogtatja a nem

doskodik Pfeiderer, Kaftan, Lassen, Gizizky, Dilthey, Lommás, nő meg az orthodoxusok királya Golz. Ezek az urak találnak fel itt nekünk mindennap szellemi eledelt. De tapasztaljuk, hogy bár sokat szeretnének adni a tudományok e nagy konyhájában a szakácsművészetre, de mégsem tudnak oly zamatosan tálalni, mint a mi szakácsaink, kiknek velük született adomány a tálalás mestersége. Csak emésztgetjük azért, bár furesán izlik, mert az egész theologia konyhájában csak Pfeiderer és Haraack urak tálalnak a modern theologia szellemében: Nem baj! Mi azért mégis csak a mi jó Kovács mesterünk által adott kalapácsokkal dolgozunk a theologia kohójában.

Brandenburgi.

SZINÉSZET.

Miklósi társulata amolyan hét mérföldet lépő óriás-ként teszi meg az utat. Csak hogy az egyik lábán könyvnyű, csinos, rozsaszin selyem cipőt, a másikon vastag, erős eszmat visel, melyet — úgy látszik — nehezen tud kihuzni — az influenzából. A mult szombaton alig hangzottak el a „Nebántsd virág” vidám dalai, rózsaszínű cipős lábával rögtön Déván termett, s reánk bízta megámulni azt a hatalmas erőlködést, melylyel a társulat drámai részét Deésről ide telepítette. Vasárnap, hétfő kedd mind ebben a kolossalis munkában tölt el, mert várni kellett a — máhát. Valami nagyszerűnek kell lenni abban a máhában gondolta a közönség, melynek ősz haja és pelyhes állu tagjai időközönként egyaránt ostrom alá vettek a derék igazgatót, strégtetvén és zsimbelvén az idővesztegetés miatt. Pedig ez a siesta éppen jó volt, mert a feleségem, másnál a gyerekek, sőt sok helyt a derék családapák ez időt használhatták fel egy kis influenzára, mely a szünetet, aféle rozsz zenebanda helyett, csak hogy még rosszabb hatással töltötte ki. Szerdán végre kibonthatták a máhát, kivettek belőle egy vidám francia vigjátékot: „Válás után”. Tetszik ismerni? az anyósokról szól az ének, kik oly borzasztó dolgokat szoktak cselekedni az ifjú házaspárok keserűségére. Oh látni kellett volna azt a szerencsétlen Duval Henrit, kit Kovács egy igen jóra való fiatal ember, a közönség teljes elismerése között személyesített! Lopva körül néztem a nézőtérén a sors által hasonlóan sujtott áldozatok során s mert oldalukon szép számu funktióban levő és még számosabb leendő anyóst vettem észre, kezdtem összehasonlítani Bouvardné szinpadit mintá anyósával Nagyával, ki igen jól dressirozott Diánnájával, — Rónai Karola — egymásután egy tucet vót lett volnaképes vérig szekirozni, még az olyant is mint Kendi, ki mint Bourgenat pompás egy alak volt, Bárdyval, Turbuillon nagybátyával együtt. Miklósi Ion — Gabrielle szerepét kielégítőleg adták. A bemutató jól sikerült s őszintén megvallva, talán jobb is lenne, ha a társaság az ily kaliberű darabokat választaná, mely erejét nem mulja felül, vagy legalább is nem feszíti meg annyira mint a „Vas ember”-ben, mely Csiki Gergely darabjai között nem is a legjobb, nem is a legeredetibb, s mely eleitől végig az indulatok kitérésének a legerősebb ordításig menő skáláját szenvedtetni el színészel és publikummal egyaránt, mindaddig, míg a szereplők rakásra ölik magukat s a vasember — Bárdi — későn úgy 10 óra felé belátja Csiky G. és a maga hibáját. Kovács és Rónay Karola különben egyes jeleneteket szépen játszottak meg. Párisi és Budapesti szerzők után a zord és ködös Norvégia híres, vagy jobban mondva hirhedeit írta. Ibsen Henrik következett. Az enyedi ember el jut mindenfelé s így történt, hogy „Nóra” előadását néhányan Budapestben, mások Kolozsvárt láthatták. elolvastam a lapok kritikáját is s a darabot látva kénytelen vagyok azokhoz csatlakozni, kik az ily darab irányát, — Ibsen sajátos gondolkodását, nem nézik rokonszenvvel. Meg kell adnunk azonban, hogy az eszme szépen, sőt hatásosan van kidolgozva, a családi élet jelenetei, a küzdelem, hogy a szeretetből elkövetett váltó hamisítást nem tud férj előtt a nő, ki a büntény fogalmával nem bírt, be árulja el magát, a titok felfedezése, stb. mesterileg vannak írva, de a végmegoldás, az, hogy a magát sértetnek érző nő, őt forron szeretet férjét és gyermekeit, persze Ibsen ideái értelmében elhagyja. — mondhatni vissza-tetszést szült. Rónay Karola, bár erejéhez mérten tul sokra vállalkozott, — kiváló szorgalommal igyekezett megfelelni nagy szerepének s mi azzal is kifejezzük elismerésünket, hogy a szereplők közül csak is őt méltányoljuk ez alkalommal. Általában a társulat tagjai ambícióval játszásk szerepeiket, de a már lehetetlen, hogy ugyanazok a tagok mindég kielégítőleg játszanak et mindenféle jellemet, s kár is oly nehéz darabokat adni egymásután melyek legalább a szerep teljes tudását megkívánják.

Gueker.

IRODALOM.

A „Képes Családi Lapok” szépirodalmi és ismeretterjesztő képes heti lap már tizenegy év óta küzd hazafias lelkesedéssel és kitartással nemzeti irodalmunk bástyáján; már tizenegy év óta lobogtatja a nemzeti művelődésnek s izlés nemesítésnek a zászlaját,

s most is, a midőn Brankovits György jeles szerkesztése mellett már tizenkettedik év folyamába lép a legelőkelőbb, a legkitünőbb írók és írók műveivel indul — a nemzetiségünket még mindig fenyegető s hazánkat sáská rajként előzőlő német szépirodalmi lapok elleni hadjáratra. A „Képes Családi Lapok munkatársai: Jókai Mór, Tolnai Lajos, Mikszáth Kálmán, Dalmady Győző, Temérdek (Jeszzenszky Dániel), Lauka Gusztáv, Brankovics György, Rudnyánszky Gyula, Pósa Lajos, Prém József, dr. Sziklay János, Palágyi Lajos, Inezedy László, Muray Károly, Méri Károly, Petri Mór, dr. Roditzky Jenő, Benitzky Bajza Lenke, Bűthner Lina, Nagyvárady Mária, Kuliffay Benitzky Irma, Hevesiné — Sikor Margit, Fanghné Gyujtó Izabella, Gáll Karolin, Karlovicsky Ida, Harmath Lujza stb. stb.

Vajon ki eserélné fel az előkelő szellemi kamatok termékeit a külföld műveivel! Magyar ember bizonyára nem! S a magyar nő — még kevésbé. — A „Képes Családi Lapok” az összes népirodalmi lapok között a legelőkelőbb s legváltozatosabb. Tartalma az irodalom minden válfaját felöleli; képei a leghíresebb festők műveit mutatják be; „Hölgyek Lapja” című dívat melléklete a legújabb divatképekkel hozza, s a nevelés az egészség, a gazdaság, a kertészet s a konyha terén nincs oly kérdés, a melyet ne tárgyalna. „Regény melléklete” három — négy eredeti regényvel ajándékozza meg évenként előfizetőit.

Zöld borítéka telve mulattató apróságokkal s talányokkal, melyeknek megfejtői érdekes jutalmakat kapnak. — S a „Képes Családi Lapok” dacára sokoldalúságának, mégis bátran kezébe adhatók a család minden rendű és koru tagjának; dacára gazdag tartalmának mégis a legelőkelőbb szépirodalmi képes hetilap. Előfizetési ára a „Hölgyek Lapjával” s a Regény melléklettel együtt egész évre 6 frt., — fél évre 3 frt., negyed évre 1 frt 50 kr. é. s a kiadó hivatal (Budapestben, nagy korona utca 20. sz.) mályez az előfizetések legezlszerűben posta utalványon intézendők kívánatra bárkiuek ingyen és bérmentve szolgál mutatóvány számokkal.

(A hét.) Kiss József új társadalmi és művészeti közlönye, melyből a mutatószámot e hó derekán rendkívüli érdeklődéssel fogadta a közönség, hogy minden példányt elkel s új kiadást kellett rendezni belőle: ma indult meg az I-ső számmal rendezes folyamába. Már külső kiállításán meglátszik, hogy a lapra kiadja nagy gondot fordít s költséget nem kímél. A czimlap diszítványképét átrajzoltatta s alatta a czimképet a modern technika színvonalán állította ki. E kép hétről-hétre változni fog. A jelen szám Csáky Albinné gróf-asszony arcképét közli, — a következő számok köz- és társas életünk egy-egy kitünőségét hozták fototipiai ábrában. A füzet tartalma egész sorát adja a magvas és vorzó olvasmányoknak elsőrangú magyar írók tollából. Lucius betikronikáját Tóth Bélától Feen és alát című tárcza követi, melyben Flammarion tollával verszenyő eleven színekkel s filozofiai mélységgel tárgyalja a térbeli dimenziók hívságos voltát. Egy érdekes tárczalevél Csáky grófné otthonáról s a kitünő asszony karakterképéről rajzol vázlatot. Mikszáth Kálmán a magyar konyháról ir humorosan. Két kritikai czikkben az újabb írói nemzedék két lekválőbb író tekintélye meg: Alexander Bernát irodalmi viszonyaink fölött tart szemlét, Ambrus Zoltán pedig a Décsi Carmelájáról kezd egy nagyobb tanulmányt. Két modern költő lírája váltja föl a szöveg komoly és okulásra szánt közleményeit: Endrődi Sándortól Egy magyarfaló sirjánál című szavalmány és Reviczky Gyula irodalmi hagyatékából egy kiadatlan versike, mely a költő utolsó hónapjaiban az arcai klimatikus gyógyfürdőn kelt s három versszakban Petőfi mondását az ágyban párnák közt meghalásról egybevetti a szegény arcai betegek félnék reménykedésével. Érdekes az eredeti kézirat faksimiliája, melyet a füzet szintéa közöl. Hosszabb szépirodalmi olvasmány kivül az iff. Dumas legújabb novellája: Fej vagy irás, melyet a hét számára Fai Béla fordított le. Ajánljuk olvasóink figyelmébe e derék vállalatot. Előfizetni (egész évre 10, félévre 5, évnegyedre 2 frt 50 kr.) Budapestben, V. Akadémia-utca 4. sz. a a kiadóhivatalban lehet.

VEGYES HIREK.

— Imecs Domokos nyugalomba vonult m. ujvári főszbiró tiszteletére f. hó 4 én bucsu banquette volt M. Ujvárt, melyen mintegy 120 an vettek részt. A tosztok nagy része a közbecsülésben álló Imecs Domokost s az Ikrich Arnoldot illette.

— Csató János, k. tan. alispán, mint tudva van, legjelesebb ornithológusaink egyike. Nemcsak Európa, hanem Amerika és Ausztrália kiváló gyűjtőivel van összeköttetésben, több madár és növény lett nevérol elkeresztelve, gyűjteménye a legerdekesebbek egyike az országban s így igen természetes, hogy az 1891. év tavaszán Budapestten tartandó 2-ik nemzetközi ornithológiai congressus elé terjesztendő tudományos munkálatok egyik legfontosabb részének: a madarak magyarországi átvonulásának tudományos alapon való kimutatásának előkészítésére, f. hó 19-re Budapestre, nmlgu vallás és közoktatás ügyi minster által dr. Ertz Géza elnökele alatti bizottságban való részvételre felhivatott. Amint értesülünk, az alispán ur e felhívásnak eleget is fog tenni s e tekintetben lelkiismeretes pontossággal szerkesztett feljegyzéseivel jó szolgálatot tehet.

— Értesítés a deákbal ügyében. A érdeklődőket tisztelettel tudatjuk, hogy a nagyenyedi Bethlen-főiskola ifjúsága által rendezendő s f. évi január 18-ára tervezett bál, a beállott szünetidő miatt folyó évi február hó 8-án fog megtartatni. A rendező bizottság megbízásából: Nagyenyeden, 1890. január 11. Jancsó Sándor, alelnök. Péter Károly, alelnök.

— A közigazgatási bizottság folyó hó 8-án tartotta meg gyűlését. Miután b. Kemény Kálmán főispán, mint sajnálattal értesültünk, Budapestten ismét fekvő beteg lett, — Csató János alispán elnökölt.

— A nagyenyedi ref. egyházmegye házassági törvényezéke folyó január hó 20-án, a délelőtti órákban ülést tart Nagyenyeden a várbeli ref. papi szállásán.

— Az influenza nem enyhül. Az orsz. fegyintézete ben az örök és a rabok között nagy mérvű betegedés történt. A városban alig van ház, hol a baj ne tört volna ki — letőbb helyt az egész család. — különböző lefolyással szenved, sőt visszaesőleg is többen betegedtek meg. Igen helyesen tett ennélfogva a Bethlen főiskola előljárósága, hogy f. hó 10-én tartott gyűlésében f. hó 22 ig felfüggesztette a rendszeres tanítást, mert a tanárok s főleg a tanulók egy része, bár elég szelid lefolyással, a járványban szenved. A kollégiumban maradó tanulók azonban kikapják fűtései

és cipő illetményüket s az egészséges tanárok ismétlő előadásokat tartanak, hogy az órára járható tsnnlók kellően foglalkoztatva legyenek. As influenza Alvinczen is grassál. Teleky főszbiró, Kendeffy Lajos tollnok, Kauerth díjnok a szolgabírósnál, betegek úgy hogy csak Jóvián szbiró vitte az ügyeket, ki már karácsonkor keresztül esett e bajon.

— A Bethlen-kollégium gimnáziumának I. osztályában a f. 1889/90. isk. év végén egy Jablonczay-féle évi 105 frtos ösztöndíj egy alsófehérmegyei nemes családbeli jó tanulónak, ugyszintén a Szilvassy-féle, évi 47 frtos ösztöndíj egy hunyadmegyei, vagy ha esetleg ilyen nem találatnék, egy alsófehérmegyei származású jó tanulónak fog, a kegyes alapítók rendelkezése értelmében, oda itéltetni. Felszólítatnak az érdekelteknek szülei, hogy pályázó fiaiknak származás szerint való jogosultságát a gimnázium igazgatóságánál f. évi február végéig igazolják. Nagyenyed, 1890. jan. 11. A Bethlen kollégium gimnáziumának igazgatósága.

— A marosújvári műkedvelő f. hó 5 én táncczal egybekötött előadást rendeztek. Előadatot „Krisztóf tér 78 sz.,” melyben Péterfi Mariska és Böszörményi Ida, Virág János, Baranyai Károly és Boér János tüntek ki. A következő szakaszt Péterfi Mariska monologja a „Levél” töltötte ki élénk tetszést kelte. Mulatságos volt a bányász zenekar kísérete mellett előadott „Bycicle-couple” és a „Gieger marsche”, melyet Böszörményi Ida, Péterfi Matild, Székely Ilonka és Baranyai Károly énekeltek a közönség öröm tapsai között. Az előadás után éjféltáinig tartó táncz következett.

— Az utlevelek kiállítás díjaira nézve a m kir. belügyminiszter 23.309 szám alatt következő körrendeletet adta ki: Tudomás, mihez tartás, és azonnali közhírré tétel végett értesítetik a törvényhatóság, hogy 1890 év január hó 1-től azon utlevelek után, melyek napszámoknak, munkásoknak, cselédeknek, és iparos segédeknek szolgáltatnak ki és 15 kr. bályeggel látatnak el, darabonkiut ezen felül a kiállításért 25 kr. fizetendő, vagyis az ilyenmü utlevélel ajánlatokhoz darabonként 40 kr. középszen esatolandó. A fentebbi osztályokhoz nem tartozók utlevelel ajánlataihoz 1 frtos bélyeg és 3 frt kiállítás díj fizetendő, vagyis 4 frt esatolandó. Figyelmeztetem egyszersmint a törvényhatóságot, hogy ezen magasabb illeték mindazon utlevelektől követeltetni, melyekre nézve az ajánlatok a postabélyeg szerint f. évi december hó 31-én tul adattak fel a postára. Budapestben, 1889 évi december hó 8-án, gr. Teleki,

Az „Emke” balázsfalvi karácsonyfájára adakoztak:

Özv. Benedek Károlyné 6 nagysága ivén: Valaki, Más, Egy valaki, Egy valaki, Egy valaki 20—30 kr. Valaki, Egy bizonyos 40—40 kr. Pongrácz Géza, dr. Nagy Albert, Csiki István, Szántó Sándorné, özv. Klärmann-né, Kelemen László és neje, Gr. Lázár Mórinczné, Csusner Ferencz áll. főnök, Lázár Albertné, Dobolyi Józsefné, Boér Jenőné, Dobolyi Ida, Ágoston Gézané, Dobolyi Irma, Elekes Sándor, Dobolyi Zsigmond, Gálfi István, Dobolyi József 1—1 frt. Urmancziné, Péterfi Julia (Solymosiné), Mikle József 50—50 kr. Gr. Radák Ádám és neje 7 frt. Özv. Benedek Károlyné, Gr. Kornis Ferenczné, Gyárfás Károlyné, Lázár Albert (B.-Bocsárd), Versényi N. 2—2 frt. Ifj. Gáspár János (Enyed) 3 frt. Friedl Arthur 30 krajczár. — Összesen 46 forint 60 krajczár.

Tornya Lajosné 6 nagysága ivén: Böthe Lajos, Hencze Imre, Dániel Mihály, Pallos Veronka, Dániel Istvánné, Biró József, Heiskovics Leopold, özv. Pepelovics Anna, Nemes András, Hándrea Ida, Zudor Anna, Goldstein V., Török Bálint 1—1 frt. Gáll Ilona 1 frt és ruhanezü, Salmen József, Felmer K. Lajos 50—50 krajczár. Szöllösi Sámuel 40 krajczár. — Összesen 15 frt 40 kr.

Pongrácz Simonné 6 nagysága ivén. Bretter Mórincz, özv. Mendl Simonné 5—5 frt. Sinberger Salamon, Pongrácz Gergely, br. Bánffy Jenő Bretter József 2—2 frt. Enyedi Lajos, Schieszl Károly, Pongrácz Géza, dr. Nagy Albert, Simonffy Alajos, Vajda József, Weiss A. Papp Ferencz, Ince Lajos, Polgár János, A balázsfalvi esendőrörög legénysége, Vellvarth M. 1—1 frt. Blum J., Lieblich J., Nathali N., Raduly János szemlést, Gans József, Strommaier S. Lázár Lajos, Schuller K., Eisikovits H. 50—50 kr. Koczimba János, Mohai Géza 30—30 kr. — Összesen 37 frt 50 kr.

Radnóthi Dezső ur gyűjtődivén: (Kolozsvárról.) Radnóthi Dezső, Cs. Gy. 1—1 frt. Sekula Ákos Szabó Sámuel, Lehmann és Baldi 5—5 frt. Stratzinger Gusztáv 2 frt. Polez Albert 3 frt. — Összesen 22 frt.

CSARNOK.

Az idegesség.

Gyöngyölet a magános élet! mily zavartalan folytak nadjaim, gondtalanul, danolva, mint kis madár a zöld ágon, oly vigan éltam én! S most! a hideg fut végig

hátamon s a forró láz gyulad fel agyam, ha hasonlítgatni kezdem közel multamat jelenemhez.

Barátom, a kit Isten ostromozni akar, adjon neki egy idegességgel teljes asszonyt nőül.

Az idegességben, ez ujkori betegségben sinlődik az én szegény nőm is. Csak találnék orvost ki ezen kört biztos szerével gyógyítaná! sokat költektem; vagyonom java részét már elnyelte a sok recipét író orvos s a doktorok latin konyháinak szakácsai közül is jól megtöltötte zsebét egy némely azzal, mit már oda is fizettem. Mind hasztalan! már le mondtam a reményről, hogy ne kinozzon kedves oldalbordám idegessége!

Sokáig már tovább ki nem állom; végre is szét-tétem hűmennek lánczait s egy szép reggelen a hamburgi vagy bremeri kikötő partjain egy más világrészbe vitorlázó hajó fődélzetén leszek, mely elvisz oda, hol nem hallok, nem látok, nem érzek annyit az idegességről.

Oh kedves régi jó gyermekkori barátom, mond csak, tudományotok oly tehetetlen volna-e a női idegesség szemében is, mint a dyphteritis és sok más betegséggel szemben? hiszen azt mondják hogy a vérszegénységből kifolyó idegesség gyógyítható; a sok szegény beteg csak úgy nyeli a vasas labdacsokat, a Bravais cseppeket az arsen, mintha a legfinomabb bonbons vagy nektár cseppek lennének, mind ezen keresztül mentem; sőt mi több: a vágóhídon az összes ártatlan báránykák borjuk, tinók kifolyó vérét bérbe véve mind meg itta már az én feleségem; most meghízott erőteljes pezseg a vér ereiben, mint két legszebb piros rózsza oly viritó az arca -- de hasztalan az idegességtől nem tud szabadulni, mintha csak a gonosz lélek szálta volna meg!

Ily kétségbeesett kedélyhangulatban kopogtatott be hozzám az én Arthurom, kit évek hosszú során át nem látva, csak annyit tudtam róla, hogy megnősült, jó módban boldogan él s gazdaskodik. E viszontlátás adott alkalmat e kis eszmé futtatására az „idegességről“.

Tény, hogy létezik. — és napról napra inkább terjed a szép nem között, különösen a férjzeteknél. — Hol keressük okát? a testben, annak egyes szervében, vagy a lélek betegsége-e?

A testben magában nem lehet az előidéző ok, hisz sokszor a test egyes szerveinek legöszhangzatosabb működése, a zavartalan testi jólét érzése mellett is mutatkozik. — különbözik a képzelődéstől, — a férfiak hypochondriájától. — mert ott mindig meg van a hiba, a szunyogból a képzelet elefantot alkot! tehát a kis kellemetlen érzés szüli a többit! a nő nem panaszkodik semmiről: „egészséges vagyok teljesen, csak bánt az idegesség“ haljuk nem egyszer.

A lélekben keressünk okot? oh mentse Ég, ezt nem vehetjük a boncoló kés vizsgálatára.

A kedélyben? ki tudná ennek hullámszerű apályát dagályát a nő nemnél tanulmányozni?

A szívnek titkaiba behatolni nem lehet; tiltja a bon-ton is, s mint a tiroli közmondás mondja: a férfiak máját s a nőnek szívét kitanulni soha sem lehet!

Mindezekre fordított fáradság hasztalan munka.

A napjainkban idegességnek nevezett tünetény okát leginkább a nevelésben kel keresnünk és ha kissé kímélve szemlélünk, úgy meg is találjuk itt.

Csak pár évtizeddel forduljunk visszafelé, nézzük meg milyenek voltak nagyanyáink, avagy ha él vagy egy tisztességes polgárinó, ki nek tiszteltre intő ősz fűrtök övedzik homlokát, kérdjük meg ifjabb korában hallott-e valamit a migrain, nervosítás, vérszegénység, hysterikus s. t. b. bajokról, melyeknek némelyikével telve van feje korunk szép üde hölgyeinek? az anyóka bizonyára égre öldre fog esküdni, hogy ezek teljesen ismeretlen bajok voltak előtte.

Ő csak annyi felvilágosítást tud adni, hogy biz akkor dolgoztunk, munkálkodtunk, voltak köztünk is gyangébbek, de mindenki csak annyit tett a mennyit bírt“. Az öreg anyó e válaszában megeljük a korunk idegességének okát.

Idegességet szül az unalom, gyógyszer a munkálkodás.

A munkára rá kell szoktatni már gyermekkoriában a leánykát; nem elég pár iskolát végezve, időnként a regény olvasás, divatlapok tanulmányozására fordítani, kieszeln: melyik a legújabb fejdiz — hanem érezni, mi a legtakarosabb?

Nem a divatot, hanem az egyszerűségben a szépséget érzetét kell nevelni e gyermekben, ez legyen fő-gondja a mamának, térjenek oda vissza, hol a családi tűzhely körül volt a nő főszerepköre és biztos az utókor mind kevesebb idegességet fog felmutathatni. Gözerővel haladunk! a testben alig kezd ébredni a lélek s már is fejleszteni kell a szellemi tehetséget fiainkban, hogy azok a kor követelményeinek megfelelhessenek; — megsínyli ezt a testi erő, fogyunk is phisikailag, — de emelkedik szellemi értelmünk. A létérti küzdelem leghevesebb korszakát éljük; a szellemi töké az anyaggal keserű harcot viv! A férfiak munkálkodó ereje a legmagasabbra feszített hurhoz hasonlóan fokoztatik s mégis a férfiak

között kevés tért foglal az idegesség. A férfiak megtörik az erő — de nem válik foszlányokká; ő nem ér reá magát a tükör elé állva szemlélettel, arczsine, sjakpirja fogai szépsége stb. változásait észlelni, mert míg ezt tenné, munkájával maradna hátra.

Tehát nem a gyógytárban kell keresni az irt, hanem önmaga körül, háza, családja körében keresen munkát a hölgy, foglalja el magát ezzel — s gyógyítva lesz az idegesség.

Gazdasági vegyes.

A gyümölcsfák trágyázása. A gyümölcsfák téli trágyázása Wagner tanár a következőket ajánlja: Novemberben vegyünk 50 százalékos klorkáliumot és 20 százalékos szuperfoszfátot (mindkettőt egyenlő mennyiségűt) keverjük össze és hintjük ki a fák alá, vagy a szőlő közönséges istálló trágyával ássuk alá. Februárban hintjük a gyümölcsfák tányérjára chilisalótromot, de azt ne ássuk alá, mert az esővíz ugyanis a gyökerekhez juttatja. A menyiben a fák alatt vagy kordonfák mellett utak visznek, ezekre is hinthetünk chilisalótromot. A fenti keverékből egy nagy fának a megtrágyázásához 1 kilit a chilisalótromból 1/2 kilit veszünk. Kisebb fák alá aránylag kevesebbet hintünk; nedves talajra a chilisalótromnak fele is elég. Nagyobb gulya vagy redélyfa trágyázására a keverékből 250 grot, a chilisalótromból 150 grot veszünk; nagyobb kordonfának trágyázására a keverékből 60 grot, a chilisalótromból 40 grot veszünk. Diszfákat és bokrokat ugyanígy trágyázhatunk meg. Ha a gyümölcsfák sok fát és levelet fejlesztenek s a mellett aránylag terméketlenek akkor a chilisalótromot el lehet hagyni; ellenben ha fa- és lombhajtás gyenge s kevés gyümölcs terem valamely fán, akkor a chilisalótrommal kézni nem szabad.

A fehér mustár kedvező hatásáról értesíti egy gazda a gazdaközönséget a Georginoban. Azt tapasztalta ugyanis, hogy vén, gyenge lovak, melyek egy ideig mustárral kevert zabot ettek, erejüket visszakapták s úgy tudtak huzni, mint a jó erőben levő lovak, minél fogva azt ajánlja, hogy a lovak számára fehér mustárral kevert zabot termesszenek a gazdák zöld takarmányul. Minthogy a mustár gyorsan és erősen fejlődik s ha a többi takarmány növényekkel egyszerre vetjük, ezeket csakhamar elhagyja és elnyomja, azért leghevesebb ha 8-14 nappal később vetik. Minthogy nedves időfőn nagyon könnyen esirázik s akkor is meggyökerezik, ha csak id felületére hintetik, azért csak ritkán kell bengerézni.

Meteorologiai adatok

január 4-10. Nagyenyeden.

Table with meteorological data for Nagyenyed from Jan 4-10, 1890. Columns include temperature (max, min, average), wind direction, and precipitation.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN. Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Fogorvos Perl József

American Dentist Dr. of Dental Surgery Amerikában kiképzett plombeur e hó 13-án Nagyenyedre érkezik, és 3-4 napig itt marad a Munkácsy-szállodában.

Arverési hirdetmény.

6686/1890. tkvi. A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság által, Filimon György, Ána, Tedora és Szavinának az Indrész Simon hagyatéka elleni végrehajtási ügyében, végrehajtató kérelmére, a végrehajtási árverés 95 frt tökékövetelés, ennek 1888. évi január 1-től járó 6 % kamatai, 13 frt 50 kr perbeli, 4 frt 80 kr végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 5 frt és a még felmerülő költségeknek, valamint a kir. kincstárnak 12 1/2 frt 88 1/2 kr. s Indrész Juonak 50 frt és jár iránti követeléseik kielégítése végett, végrehajtást szenvedő Indrész Simonnak a nyirmezsei 63 tkjben A +1-8 10-12 rsz, a foglalt ingatlanaira 347 frt megállapított kikiáltás árban elrendeltetik.

Az árverés 1890. évi február hó 28-ik napján d. e. 10 órákor Nyirmező községben fog megtartani.

Árverezni szándékozik, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes érték-papírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 15 nap alatt minden egyes részlet után az árverés napjától, számítható 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Nyirmező község előljárásiágánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság. Nagyenyeden, 1889. november 2.

Csegezi, k. aljárásbíró.

„EGYETÉRTÉS“

Huszonnegyedik évfolyam.

Legnagyobb politikai napilap

Megjelen minden nap, tehát hétfőn és ünnepek után is.

Table with subscription rates for 'EGYETÉRTÉS'. Columns: Duration (Egy hónapra, Három hónapra, Hat hónapra, Egész évre), Price (1 frt 80 kr, 5, 10, 20).

Előfizetések az év bármely napjától kezdve teljesíthetők s legzélszerűbben postautalvánnyal Budapestre, az „Egyetértés“ kiadóhivatalába (Kecskeméti-utca 6. sz.) küldendők.

„KÉPES CSALÁDI LAPOK“

Szépírodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. Felhívás a művelt magyar olvasó közönséghez! A „Képes Családi Lapok“ jelenleg már az ország minden vidékén, a legtöbb művelt magyar közönség rendes házi barátja.

Közkezeltséget és elterjedtséget az által ért el, hogy mindig hazafias irányban s úgy van szerkesztve, hogy a serdülő leánykának is bátran a kezébe lehet adni s e mellett az atyák, anyák és nagyanyák is mindig megfelelő szórakozást és hasznos olvasmányokat találhatnak benne. — A „Hölgyek Lapja“ című mellékletünk, a nők hű tanácsadója és szellemi titkára, a háztartás, a gazdaság, a kertészet, a konyha, házi orvos, házi állatok és a divat köréből megbecsülhetetlen közleményekkel kedveskedik. — A „Képes Családi Lapok“ képei, a legelső művészek esetjének köszönik létüket. — A „Képes Családi Lapok“ a lehető legjobbat igyekszik nyújtani s hogy hivatásának megfelelő, azt legjobban bizonyítja, immár 11 évi fennállása, mint hazánkban egy hasonló irányú lap nem volt képes elérni. — Mindenlaphoz egy külön, könnyvve köthető regény-melléklet van csatolva, mely évenként, 3-4 legjobb írónktól származó becses regényt közép.

Előfizetési árak a „Képes Családi Lapok“, „Hölgyek Lapja“ című divatlap s „Regény“ melléklettel együtt: egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetéseket (a hó bármelyik napjától) elfogad a „Képes Családi Lapok“ kiadóhivatala, Budapest, V. Nagy korona-utca 20. sz.

A „Képes Családi Lapok“ heti lapból mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal mindazoknak, a kik eziránt — legzélszerűbben levelezőlapon — hozzá fordulnak. Teljeszámú példányokkal meg mindig szolgálhatunk a „Képes Családi Lapok“ szerkesztőség és kiadóhivatala Budapest, V. Nagy korona-utca 20. sz.

Szives megfigyelésül !!

Ezerszeresen kipróbált s orvosi tekintélyek és számos magános bizonnyítványaival kitüntetett készítmények Dr. Miller mohnövényedve, meglepő hatású köhögés rekedtségű, torokfájás, nyálkásodás, kezdődő tüdőgümónél és egyáltalán a légzőszervek minden gyuladásaánál. — Tégelyben gyermekek és felnőttek számára. Egy tégely ára 50 kr.

Miller tyukszembezsama

Csalhatatlan szer tyukszemek, szemölcsök és fájdalmas bőrkeményedések ellen. Ára egy dobozban levő üvegcsének esetlél és használati utasítással együtt 48 kr. Valódián kaphatók: Nagyenyeden Vermescher E. gyógyszerésznél. Deesen Nick F. fűszerkereskedőnél. Csikszeredán Leicht F.-nél. Beszterezén Fischer testvéreknel. Gyulafélférvárt Frölich F. gyógyszerésznél. Fogarásban J. Bergleiter, Sternbory J. és Glein R. gyógyszerészeknél. Nagyzebenben Reizenberger F.-nél — Központi szétküldési raktár: (1-16) Miller J. gyógyszerész Brassó.

Arverési hirdetmény.

6686/1890. tkvi. A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság által a Kisbirtokosok Országos földhitelintézetének, Hada Mitru elleni végrehajtási ügyében, végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 13 frt 77 kr töké követelés és ennek 1877. évi október hó 30-tól járó 6% kamata, 3 frt 50 kr perbeli, 15 frt 64 kr. ingóság végrehajtási már megállapított valamint jelenlegi 6 frt 50 kr. s a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Hada Mitrunak a krakkói 192 sztkjben A +1-6 rendszervő Hada Mitrunak a krakkói 192 sztkjben A +1-6 rendszám alatt foglalt ingatlanra 1598. frt megállapított kikiáltási árban elrendelte, a 7 rendszám ingatlanra az árverés nem volt elrendelhető mivel ezen fekvő fenti tkjből lejegyeztetett s arra vonatkozólag a zálogjog sem lett bekelezve.

Az árverés 1890-ik évi február hó 3-ik napján déli-e. 10 órákor Krakkó község házánál fog megtartatni.

Árverezni szándékozik végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy óvadék képes érték-papírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 3 egyenlő részben, 30 60 és 90 nap alatt, minden egyes részlet után az árverés napjától számítható 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál s Krakkó község előljárásiágánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróság, mint tkönyvi hatóság. Nagyenyed, 1889. július 10-én

Csegezi, kir. albjró.